

ΣΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ • ΒΙΒΗ ΔΑΓΚΑ
ΣΕΦΗ ΔΗΜΑΔΑΜΑ • ΒΥΡΩΝ ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΟΓΓΙΑΔΗΣ • ΜΑΞΙΜΟΣ ΧΑΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ ΩΡΑ ΜΗΔΕΝ Βόμβα στα θεμέλια Ελλάδας & Ευρώπης

ΟΡΟΣ «Γηραιά Ηπειρος» που χρησιμοποιείται για την Ευρώπη δεν αφορά μόνο στην πολιτισμική Ιστορία. Δυστυχώς, μπορεί κάλλιστα να περιγράψει με τον πιο ευσύννοπο και λακωνικό τρόπο τη δημογραφική κατάσταση της μητρόπολης του δυτικού πολιτισμού. Η Ευρώπη είναι μια γερασμένη ήπειρος με μεγάλη υπογεννητικότητα, όταν στον υπόλοιπο πλανήτη κυριαρχεί η υπεργεννητικότητα. Οι ειδικοί μιλούν για μη αναστρέψιμη κατάσταση, αν δεν ληφθούν άμεσα μέτρα και δεν υιοθετηθούν πολιτικές που ευνοούν την αύξηση των γεννήσεων, ειδικά στις χώρες του Νότου, που αντιμετωπίζουν και το μεγαλύτερο πρόβλημα. Για να βρεθούν, ωστόσο, οι σωστές λύσεις είναι αναγκαίο να διαπιστωθούν τα αίτια που οδήγησαν σε αυτή την κατάσταση και να μελετηθούν οι προοπτικές.

ΩΣ ΚΑΤΕΞΟΧΗΝ ΧΩΡΑ του ευρωπαϊκού Νότου, η Ελλάδα μαστίζεται από τη δημογραφική κρίση. Μέσα σε περίπου 70 χρόνια τα δεδομένα έχουν ριζικά ανατραπεί. Οι θάνατοι υπερπερουν κατά δεκάδες χιλιάδες των γεννήσεων, με τον πληθυσμό της χώρας να εκτιμάται ότι θα πέσει κάτω από τα 8,5 εκατομμύρια το 2050, στοιχείο που θα υπονομεύσει το μέλλον και θα απειλήσει την υπόστασή της. Οι επιστήμονες κρούουν εδώ και πολλά χρόνια τον κώδωνα του κινδύνου, ενώ την οξύτητα της δημογραφικής κρίσης ήρθε να επιβεβαιώσει και το σχετικά πρόσφατο πόρισμα

της Διακομματικής Επιτροπής της Βουλής για το Δημογραφικό. Η Ελλάδα ανήκει στις χώρες της Ευρώπης που έχουν καταγράψει από τα πιο αρνητικά ρεκόρ στο δημογραφικό. Όμως τι μέλλει γενέσθαι;

ΟΦΕΙΛΟΥΜΕ ΟΛΟΙ να αντιληφθούμε και να παραδεχτούμε ότι το δημογραφικό πρόβλημα σχετίζεται άμεσα με την οικονομία της χώρας. Οι αριθμοί, άλλωστε, από τα χρόνια της οικονομικής κρίσης είναι αμείλικτοι. Η λιτότητα είχε άμεσες επιπτώσεις στο δημογραφικό, αφού λόγω της ανεργίας και της εργασιακής επισφάλειας οι άνθρωποι είτε ανέβαλλαν το ζήτημα της τεκνοποίησης είτε περιόριζον στο ένα παιδί ή μετανάστευαν στο εξωτερικό. Κι αυτό ενώ η έλλειψη διαχρονικής πολιτικής τόνωσης της γεννητικότητας, εξαιρουμένων των επιδομάτων τριτεκνίας και πολυτεκνίας ή κάποιων προσωρινών και αποσπασματικών μέτρων, κάτι που δεν συμβαίνει στον Βορρά της Ευρώπης, αποθαρρύνει τους πολίτες, γυναίκες και άνδρες, να σχεδιάσουν το μέλλον τους με βάση τις προσωπικές τους ανάγκες αλλά και τις ανάγκες της χώρας.

ΕΝΑ ΑΛΛΟ ΖΗΤΗΜΑ που αξιολογείται και εμφανίζεται ως λύση αλλά και ως απειλή σε σχέση με το δημογραφικό είναι το Μεταναστευτικό. Έχει αποδειχτεί ότι η εισροή μεταναστών την περίοδο της κρίσης τόνωσε το πληθυσμιακό στοιχείο και το εργατικό δυναμικό, συγκρατώντας τους σχετικούς δείκτες, που βρίσκονταν σε ελεύθερη πτώση. Οι

υπερασπιστές της άποψης ότι η ένταξη και ενσωμάτωση των μεταναστών θα συμβάλει στην επίλυση του δημογραφικού στηρίζουν την επιχειρηματολογία τους στο ότι θα πέσει ο μέσος όρος ηλικίας του πληθυσμού, την ίδια ώρα που οι μεταναστευτικοί πληθυσμοί δείχνουν μεγαλύτερο δείκτη γονιμότητας. Οι πολέμιοι της θέσης αυτής αντιείνουν ότι λόγω της καταγωγής και της θρησκείας των μεταναστών η χώρα θα αλλοιωθεί κοινωνικά και εθνικά. Σε κάθε περίπτωση, σύγχρονες έρευνες καταδεικνύουν ότι από μόνες τους οι μεταναστευτικές ροές δεν μπορούν να αποτελέσουν λύση με μακροχρόνια αποτελέσματα.

Η ΕΛΛΑΔΑ αυτή τη στιγμή βρίσκεται σε μια εξαιρετικά κρίσιμη καμπή ως προς το δημογραφικό. Χρειάζεται επείγοντως ένας μακρόπροσος σχεδιασμός, που θα επιτρέψει να φτάσουμε στον επιθυμητό μέσο όρο, τα 2,2 παιδιά. Αυτό προϋποθέτει ένα προνοιακό σύστημα που ενθαρρύνει τις γεννήσεις και δεν περιορίζεται σε ένα εφάπαξ ποσό -δεν υποτιμούμε τη σημασία του-, σε συνδυασμό με κίνητρα για την επιστροφή των νέων μας από το εξωτερικό αλλά και την εφαρμογή λειτουργικών πολιτικών ενσωμάτωσης των μεταναστών έτσι ώστε να διασφαλιστούν συνθήκες ασφάλειας και εμπιστοσύνης. Αλλιώς, το παιχνίδι είναι ήδη χαμένο...

2. ΔΡΑΜΑΤΙΚΟ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΜΑΣ ΧΩΡΙΣ ΠΑΙΔΙΑ

Μέσο: . . . . . ΝΕΑ ΣΕΛΙΔΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 08/09/2019 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 08/09/2019

Σελίδα: 23

ΤΗΣ
ΖΕΦΗΣ
ΔΗΜΑΔΑΜΑ*

Δραματικό το μέλλον μας χωρίς παιδιά...

«**Ε**ΚΘΕΣΗ-ΣΟΚ» χαρακτηρίστηκε το κείμενο της Διακομματικής Επιτροπής του ελληνικού Κοινοβουλίου για το δημογραφικό ζήτημα, το οποίο παρουσιάστηκε πριν από λίγους μήνες σε κόμματα και φορείς. Δυστυχώς, μόνο ενθαρρυντικά δεν είναι τα στοιχεία τα οποία παρουσιάστηκαν. Στα τέλη της εικοσαετίας, ο πληθυσμός της χώρας εκτιμάται ότι θα παρουσιάσει μείωση κατά 1,4 εκατομμύρια, ενώ έως το 2050 -με βάση τα σημερινά δεδομένα- θα μειωθεί κατά 2,4 εκατομμύρια, δηλαδή ο πληθυσμός θα κυμαίνεται μεταξύ 10 και 8,3 εκατομμύρια.

ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ, ανησυχητική είναι και η γήρανση του πληθυσμού της Ελλάδας. Η χώρα μας είναι μια γερασμένη χώρα, αφού το 22% του πληθυσμού είναι άνω των 65 ετών. Συγχρόνως, ο πληθυσμός εργάσιμης ηλικίας φθίνει συνεχώς και εκτιμάται ότι το 2035 το ποσοστό του πληθυσμού μεταξύ 15 και 64 ετών στον συνολικό πληθυσμό θα είναι κοντά στο 60% (65% ήταν το 2015), ενώ το 2050 θα αγγίζει το 55%.

ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΟ ότι οι νέοι εργαζόμενοι είναι αυτοί που ενισχύουν την οικονομία και την παραγωγικότητα και στηρίζουν το σύστημα υγείας, το ασφαλιστικό και το συνταξιοδοτικό σύστημα. Αρα για να ζούμε όλοι και όλες καλύτερα αλλά και για να ζουν ικανοποιητικά και οι ηλικιωμένοι θα πρέπει οι νέοι να έχουν ευκαιρίες για ποιοτική εργασία, ανάλογη των προσόντων τους. Η μαζική μετανάστευση των νέων στο εξωτερικό σε καμιά περίπτωση δεν ευνοεί τα παραπάνω.

ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ, μια χώρα η οποία συρρικνώνεται πληθυσμιακά είναι και περισσότερο ευάλωτη στους γεωπολιτικούς συσχετισμούς. Ειδικά για την Ελλάδα, που βρίσκεται σε μια «ευαίσθητη γεωπολιτικά περιοχή» της Ανατολικής Μεσογείου, η παράμετρος αυτή θα έπρεπε να μας απασχολεί πολλαπλώς. Όλα τα προαναφερθέντα δεν αναιρούν την αναγκαιότητα σύνθεσης των πολιτισμών και της ειρηνικής συνύπαρξης των ανθρώπων, κάτι που αποτελεί κορυφαία πρόκληση των καιρών.

Η ΕΛΛΑΔΑ, όπως και η ΕΕ τα τελευταία χρόνια είναι αποδέκτες σημαντικών ροών προσφύγων και μεταναστών. Τη δεκαετία του 1990 η εισροή πληθυσμών από τη γειτονική Αλβανία στήριξε την οικονομία, αλλά έλαβε χώρα σε διαφορετικές οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες, παρότι δεν πραγματοποιήθηκε με βάση ένα συστηματικό σχέδιο ενσωμάτωσης. Δυστυχώς, τα τελευταία χρόνια η αθρόα εισροή μεταναστών και προσφύγων στη χώρα μας δεν έτυχε άρτιου σχεδιασμού. Αντίθετα, βρήκε την Ελλάδα και την ΕΕ απροετοίμαστες για τα εκατομμύρια των ανδρών, γυναικών και παιδιών που αναζητούσαν μια καλύτερη ζωή.

ΑΡΚΕΤΟΙ είναι αυτοί που πιστεύουν ότι οι πρόσφυγες και οι μετανάστες κάλλιστα

θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη λύση στο δημογραφικό μας αδιέξοδο. Ωστόσο, τα ζητήματα της γήρανσης του πληθυσμού και της υπογεννητικότητας δεν δύνανται να επιλυθούν με αποσπασματικά μέτρα, εφήμερες πολιτικές ούτε και με γενικεύσεις και διαστρεβλώσεις, όπως το «επιχείρημα» το οποίο επανέρχεται στον δημόσιο διάλογο, ότι οι γυναίκες δεν τεκνοποιούν γιατί επιλέγουν την εργασία. Το παράδειγμα των σκανδιναβικών χωρών αποδεικνύει το ακριβώς αντίθετο: οι Σκανδιναβές έχουν σχετικά υψηλά ποσοστά γεννήσεων, 1,8 ή 1,9 παιδιά ανά γυναίκα, αλλά ταυτόχρονα έχουν και υψηλό ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό στην ηλικιακή ομάδα 30-34, ενώ στην Ελλάδα τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 1,3 παιδιά ανά γυναίκα.

Η ΣΥΜΦΩΛΙΣΗ της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής είναι απαραίτητη, αλλά η λύση του δημογραφικού είναι ένα πολυσύνθετο εγχείρημα. Γι' αυτό τον λόγο θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα μακρόπνοο, σταθερό σχέδιο διατομεακών πολιτικών που θα αποδώσουν σε μεσο-μακροπρόθεσμο διάστημα. Η δημογραφική πολιτική για να αποδώσει απαιτεί δέσμη αλληλένδετων πολιτικών, οι οποίες ξεκινούν από φοροαπαλλαγές και επιδοματικές πολιτικές για την απόκτηση ενός και στη συνέχεια παραπάνω παιδιών, αλλά και ευέλικτων και σύγχρονων πολιτικών που σχετίζονται με τα εργασιακά δικαιώματα, τον περιορισμό της μετανάστευσης των νέων, την οικογένεια, τη μητρότητα/γονεϊκότητα, την ισότητα των φύλων, τις κοινωνικές υποδομές φροντίδας (βρεφονηπιακοί - παιδικοί σταθμοί), την παιδεία και την υγεία.

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΜΑΣ χωρίς παιδιά φαντάζει δραματικό. Η μόνη διέξοδος για το δημογραφικό ζήτημα είναι να αποτελέσει εθνική προτεραιότητα εδώ και τώρα.

* Ειδικό Διδακτικό Προσωπικό, Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αντιπρόεδρος Γυναικών Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος

Στα τέλη της 20ετίας ο πληθυσμός της χώρας εκτιμάται ότι θα παρουσιάσει μείωση κατά 1,4 εκατ.

Μέσο: . . . . . ΤΟ ΠΑΡΟΝ

Ημ. Έκδοσης: . . . 08/09/2019 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 08/09/2019

Σελίδα: 14

Μπορεί να ανατραπεί ο εφιάλτης της συνεχούς μείωσης των γεννήσεων;

Του
ΒΑΣΙΛΗ Ν. ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ
Επιτίμιου Δικηγόρου -
Προέδρου της ΑΝΩΤΑΤΗΣ
ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η νέα κυβέρνηση της ΝΔ, στις προεκλογικές εξαγγελίες της αλλά και στις προγραμματικές δηλώσεις της, είχε αναφερθεί και στο Δημογραφικό, το μέγιστο των προβλημάτων, που απασχολεί την πατρίδα μας, αναφέροντας ότι θα χορηγεί το ποσό των 2.000 ευρώ για κάθε παιδί που θα γεννιέται.

Μέχρι σήμερα το μέτρο δεν έχει υλοποιηθεί. Το ερώτημα, όμως, που τίθεται είναι: Η εξαγγελία αυτή μπορεί να αποτελέσει κίνητρο, ώστε να παρακινηθούν οι νέες μπότερες στην απόκτηση περισσότερων παιδιών; Δημοσιεύθηκε (2-9-2019) στον ημερήσιο Τύπο ότι το παραπάνω ποσό θα καταβάλλεται ως επίδομα τοκετού από τον Ιανουάριο του 2020 σε περίπου 90.000 ζευγάρια και «θα δοθεί με εισοδηματικά κριτήρια και όσοι διαθέτουν υψηλά εισοδήματα θα εξαιρευθούν». Επίσης θα υπάρξει αύξηση του αφορολογήτου ορίου κατά 1.000 ευρώ ανά παιδί, ωστόσο δεν διευκρινίστηκε εάν και αυτό θα γίνει με εισοδηματικά κριτήρια.

Η θέσπιση όμως εισοδηματικών κριτηρίων αναιρεί ευθέως τον χαρακτήρα αυτών των μέτρων ως δημογραφικών. Είναι γνωστόν ότι η κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη, με το άρθρο 63 του ν. 1892/1990, θέσπισε τη χορήγηση του επιδόματος και της σύνταξης της πολύτεκνης μητέρας, χωρίς βεβαίως εισοδηματικά κριτήρια. Ήταν το μεγαλύτερο και γενναιότερο δημογραφικό μέτρο που είχε ληφθεί μέχρι τότε. Στη συνέχεια, το 1997, η κυβέρνηση Σημίτη έθεσε εισοδηματικά όρια για τη χορήγησή τους. Ακολούθως, όμως, το ΣτΕ με την υπ' αριθμ. 1095/2001 απόφασή του (και πλήθος άλλων που ακολούθησαν) ακύρωσε τη σχετική υπουργική απόφαση και καταργήθηκαν τα εισοδηματικά κριτήρια.

Διέλαβε η απόφαση του ΣτΕ τα εξής βαρυσήμαντα: «Η διάταξη του άρθρου 21 παρ. 2 του Συντάγματος, με την οποία ορίζεται ότι "Πολύτεκνες οικογένειες... δικαιούνται της ειδικής φροντίδας του κράτους", αποσκοπεί στην αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος της χώρας και παρέχεται με αυτή κατ' αρχήν μεν υπόδειξη προς τον κοινό νομοθέτη για τη λήψη των καταλλήλων μέτρων φροντίδας υπέρ των πολυτέκνων οικογενειών, εξυπακούεται, όμως, ταυτοχρόνως, στοιχειώδης απαγορευτικός κανόνας, δεσμευτικός για τον κοινό νομοθέτη, συμφώνως προς τον οποίο δεν είναι συνταγματικά ανεκτός ο περιορισμός ή η υποβάθμιση της παρεχομένης στους πολυτέκνους ειδικής φροντίδας, άνευ αποχρώντος λόγου, στα πλαίσια της αυτής σχέσεως. Εν όψει δε της αδιασπίκτου διατυπώσεως της εν λόγω συνταγματικής διατάξεως, αλλά και του προαναφερθέντος σκοπού της, η εξυπηρέτηση του οποίου συνιστά και λόγο γενικωτέρου δημοσίου συμφέροντος, δεν είναι επίσης συνταγματικός ανεκτός ρυθμίσεις με τις οποίες ορισμένες πολύτεκνες οικογένειες εξαιρούνται της ανωτέρω ειδικής κρατικής φροντίδας, αφού έτσι αναιρείται, ως προς αυτές, η αδιασπίκτως υπέρ των πολυτέκνων οικογενειών επιβαλλομένη από το Σύνταγμα ειδική φροντίδα του Κράτους. Η θέσπιση δε, ειδικότερα, τέτοιων εξαιρέσεων με κριτήρια, αναγόμενα στο εισόδημα των πολυτέκνων οικογενειών, δεν είναι συνταγματικώς επιτρεπτή, εν όψει και του ότι ο συνταγματικός νομοθέτης, θεσπίζοντας την υπέρ αυτών ειδική κρατική φροντίδα, δεν απέβλεψε στην ενίσχυση αυτών ως κατηγορίας οικονομικών αδυνάτων ή αναξιοπαθούντων προσώπων, οι δε προβλεπόμενες από το άρθρο 63 του Ν. 1892/90 παροχές αποτελούν, λόγω του καθολικού τους χαρακτήρα και της φύσεώς τους ως χρηματικών παροχών, μέτρα με τα οποία, κατ' εξοχήν, πραγματώνεται η κατ' άρθρο 21 παρ. 2 του Συντάγματος ειδική κρατική φροντίδα υπέρ των πολυτέκνων οικογενειών».

Υστερα από όλα τα παραπάνω, η νέα κυβέρνηση ελπίζουμε να μην επανέλθει σε αποτυχημένες πολιτικές και οφείλει να εγκαταλείψει γελοίες ιδεοληψίες, σύμφωνα με τις οποίες τα δημογραφικά μέτρα πρέπει να λαμβάνονται με εισοδηματικά κριτήρια. Διότι με τέτοια νοοτροπία τα παραπάνω μέτρα δεν πρόκειται να αποδώσουν και απλώς θα είναι μια αποτυχία, ενώ η εξαφάνιση των γεννήσεων θα συνεχίζεται και ο αριθμός των θανάτων δυστυχώς θα ευημερεί.